

Kees van Niekerk
Albeda College
Sportlaan 90
3078 WR Rotterdam

Heemraadssingel 178

3021 DL Rotterdam

telefoon 010-42 55 333

fax 010-42 55 120

banknr. 49.48.69.356

betreft: artikel PuntKomma
kenmerk: 137 PK.fvk

Rotterdam, 2 november 1995

Beste Kees,

Hierbij het artikel over de Nieuwe Opzet Taalschool dat ik heb geschreven mede naar aanleiding van het bezoek aan jouw les. Ik hoop dat het artikel een kleine bijdrage levert aan de noodzakelijke positieve beeldvorming van de Nieuwe Opzet.

Bijgaand tref je een brief voor je cursisten. Ik heb hen immers beloofd om het artikel op te sturen als het uit zou komen. Zou jij het aan hen willen geven?

Nogmaals bedankt voor je medewerking.

Met vriendelijke groeten,

Frank van Kesteren

Geen koude douche maar warme overdracht: de Nieuwe Opzet

Frank van Kesteren

De Taalschool Rotterdam, het Albeda College en Streekschool Rijnmond hebben gezamenlijk gewerkt aan de Nieuwe Opzet Taalschool. De Nieuwe Opzet wil cursisten via een ononderbroken leerweg, in een zo kort mogelijke tijd van CITO 0 naar beroepskwalificatie brengen. Punt Komma nam een kijkje in de praktijk.

Zal ik even je veter vastmaken?' Een docent ligt op z'n knieën voor een cursist en strikt zijn veters. De overige cursisten kijken van verbazing met open mond toe of slaan van het lachen op hun tafel. 'Je bent gek!' wordt er geroepen.

Is dit het toppunt van gebrek aan orde of is hier de ultieme klantvriendelijke docent aan de slag? Het eerste is zeker niet waar, het tweede in zekere zin wel maar niet in de betekenis die u in eerste instantie zult denken. In de nabespreking van deze scene wordt duidelijk wat de docent beoogd heeft. De cursist, die een bejaarde in een verzorgingshuis speelde, moest vertellen hoe hij het vond dat zijn veters gestrikt werden. De docent was even in de huid van een bejaardenverzorgende gekropen. 'Het is vreselijk als iemand dat doet, als je het zelf kan. Ik ben toch geen kind. Je voelt je....' 'Ellendig!' vult een andere cursist aan. 'Het is dus van het grootste belang dat je als bejaardenverzorgende de bewoners in hun waarde laat, hen respecteert, hen niet betuttelt.' 'Wat zegt u? Betuttelt... wat is dat? Deze scene die zich afspeelde op het Albeda College, is typerend voor 'De Nieuwe Opzet'. In dit artikel zal blijken waarom.

De aanleiding voor de Nieuwe Opzet

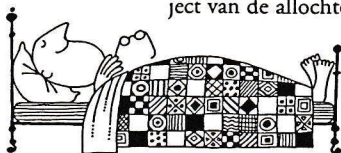
De aanleiding voor het project was een onderzoek in 1992 naar de doorstroom van de Taalschool. Cursisten bleken veel problemen te hebben met de overgang van de Taalschool, waar zij

een intensief NT2-programma hadden gevolgd, naar de beroepsopleidingen. Er was sprake van 'cultuurverschillen' tussen de instellingen. Voor de cursisten was mede hierdoor de overgang van de Taalschool naar de opleiding zeer abrupt. Van de Taalschool kenden de cursisten de kleinschalig aanpak in een cursistvriendelijke omgeving. Op de beroepsopleidingen moesten cursisten in veel grotere mate hun eigen weg weten te vinden in de grote, onbekende instituten. De Taalschool bleek niet voldoende voor te bereiden op deze 'harde' praktijk en de opleidingen vonden het moeilijk om de allochtone leerlingen een aanbod op maat te bieden. Bovendien overlapt de programma's en de gebruikte lesmaterialen elkaar. Niet zelden kregen de cursisten in de beroepsopleiding een boek voor de neus dat ze op de Taalschool al hadden doorgewerkt. Daarnaast zaten er hiaten in het aanbod.

Een derde probleem was dat de docenten van de taalschool enerzijds en de beroepsopleidingen anderzijds niet in de gelegenheid werden gesteld elkaar te ontmoeten. Als er contacten waren, was dit op persoonlijk initiatief en in de eigen tijd. Men had mede daardoor weinig zicht op wat er op het andere instituut werd gedaan. Van een

Van koude douche ...

... naar warme overdracht.

gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het traject van de allochtone cursisten was geen sprake. Kortom, cursisten ervoeren de overgang naar de beroepsopleidingen vaak als een koude douche. Met een nieuwe aanpak onder de titel: 'De Nieuwe Opzet Taalschool' moesten hieraan een einde komen.

De doelen

De doelen van de Nieuwe Opzet Taalschool, of van de Nieuwe opzet zoals het project al snel werd genoemd, waren kort samengevat:

- een doorlopende leerweg creëren van Taalschool naar beroepsopleidingen
- opheffen van dubbelingen en hiaten in de programma's van Taalschool en beroepsopleidingen
- gezamenlijke verantwoordelijkheid van Taalschool en beroepsopleidingen voor het gehele traject
- een geleidelijke overgang voor de cursisten van Taalschool naar de beroepsopleidingen, dus 'een warme overdracht'.

De voorbereidingen

In het cursusjaar '93 - '94 zijn de voorbereidingen voor de Nieuwe Opzet getroffen. Er zijn lesentabellen opgesteld voor de verschillende sectorprogramma's. Daarnaast zijn in werkgroepen van docenten van beide instituten de programma's voorbereid voor de verschillende vakken. Zij hebben doelen geformuleerd en er is lesmateriaal geselecteerd. Daar waar geen lesmaterialen voorhanden waren, is het ontwikkeld. Door deze werkzaamheden leerden de docenten elkaar kennen en kregen ze inzicht in elkaars werkwijze. Inhoudelijk uitgangspunt bij de ontwikkeling was dat op de Taalschool de basisvaardigheden op het gebied van Nederlands, rekenen, studeren sociale vaardigheden worden aangeboden en dat op de beroepsopleidingen de meer specifieke, toegepaste vaardigheden worden aangeleerd. Beide instituten brengen zo hun expertise in. De docenten van de Taalschool hebben de ervaring met beginnende tweedetaalverwervers, de docenten die in de beroepsopleidingen lesgeven weten uit de praktijk welke kennis en vaardigheden daar voorwaardelijk zijn.

Het aanbod

Een en ander resulteerde in een aanbod dat zich als volgt laat omschrijven. In het eerste jaar van het traject zitten de cursisten geheel op de Taalschool. Ze halen in dit jaar ongeveer niveau CITO 3. Naast Nederlands krijgen ze rekenen, studievvaardigheden, maatschappij-oriëntatie, beroepenoriëntatie, algemene technieken, rekenen en sport. Aan het eind van het eerste jaar maken ze een keuze voor een bepaalde sector.

In het tweede jaar volgen ze een zogenaamd sectorprogramma. Dit programma is voorbereidend op de (schakel-)opleidingen in een bepaalde sector. Dit tweede jaar wordt gezamenlijk uitgevoerd door de Taalschool en de beroepsopleidingen. De cursisten volgen een deel van het sectorprogramma op de Taalschool en een deel van het programma op de beroepsopleiding. Halverwege het jaar neemt het aandeel van de beroepsopleiding toe en de bijdrage van de Taalschool af. De cursisten krijgen naast Nederlands ook praktijkgerichte vakken.

De inhoudelijke invulling van de verschillende sectoren kan sterk uiteen lopen. Bij de sector administratie wordt veel nadruk gelegd op de correctheid van de taaluitingen in met name het schriftelijk taalgebruik. De docenten lichten dit met veel praktijkvoorbeelden toe en er wordt in praktijksimulatie mee geoefend.

In de sector verzorging worden weer andere accenten gelegd. Docenten leggen daar de nadruk op de specifieke vaardigheden die in de zorgsector worden vereist. Zo moeten cursisten daar leren hun mening en gevoelens duidelijk onder woorden te brengen. Dit vereist naast taalvaardigheid ook inzicht in culturele normen en waarden. De ervaring leert dat cursisten hier voor ze aan de beroepsopleiding beginnen in getraind moeten worden. In de opleiding zelf is er geen tijd en ruimte om in te gaan op de specifieke problemen van allochtonen. Vandaar dat de scene die aan het begin van dit artikel is beschreven zo typerend is voor de Nieuwe Opzet.

Cursisten worden daar getraind in vaardigheden, taalgebruik en woordenschat die aan het begin van de opleiding bekend worden verondersteld.

De uitvoering

Na het intensieve voorbereidingsjaar is de uitvoering gestart in het schooljaar '94-'95. Natuurlijk

waren er aanvankelijk organisatorische kinderziektes. Maar gezien het aantal betrokkenen en de onbekendheid met een dergelijke intensieve samenwerking, waren deze onvermijdelijk. Door de inzet van velen waren ze al snel verholpen: cursisten reisden heen en weer tussen de Taalschool, het Albada College en de Streekschool. Docenten telefoneerden, faxten en vergaderden, het management regelde de randvoorwaarden en streek de plooitjes glad.

De cursisten over de Nieuwe Opzet

Wat vinden de cursisten van de Nieuwe Opzet? Om dit de cursisten zelf te vragen bezoek ik de sectorgroep administratie die in het tweede deel van hun tweede jaar zitten. Anderhalve dag per week zitten ze nu op de Streekschool, een enorm, imposant gebouw. Vanaf de roltrap heb je een fraai uitzicht op de kolossale kantine waar honderden leerlingen hun boterham nuttigen. Het is geen wonder dat in het verleden allochtone cursisten zich hier wel eens verdwaald voelden. In een lokaal tref ik de sectorgroep. Als het ijs gebroken is vertellen ze honderduit over hun ervaringen. Het blijkt niet altijd mee te vallen in het sectorprogramma op de Streekschool. Maar ze waarderen het zeer. 'Het is hier zo anders dan op de Taalschool. Ze praten hier veel moeilijker. En je moet veel meer zelf doen.' 'Het is leuk dat hier ook Nederlandse leerlingen zijn. We weten alleen niet hoe je met hen een praatje moet beginnen. Voor de vakantie hadden we samen met Nederlanders sport. Bij sport maak je makkelijk contact. Praten met Nederlanders is belangrijk. Op school leer je alleen de formele taal. Als je meer omgaat met Nederlanders leer je ook de gewone taal.' 'Het is goed dat we hier langzaam kunnen wennen. Als je hier in één keer komt is het te veel.' 'De vragen die je hier krijgt, kun je mee terugnemen naar de Taalschool. Daar kunnen ze het nog een keer uitleggen.' 'Hier leer je taal die je nodig hebt voor je beroep, dat is erg belangrijk voor ons.'

Keuzeproblematiek

Naast deze positieve reacties plaatsen de cursisten ook kritische kanttekeningen. Zo twijfelen veel cursisten nog welke opleiding ze uiteindelijk zullen kiezen. Ze overwegen zelfs opleiding buiten de sector waarvoor ze een sectorprogramma vol-

gen. In de sectorgroep administratie bijvoorbeeld blijkt naast de administratieve richting ook de politie aantrekkingskracht te hebben. Een cursist zou graag iets in het toerisme willen doen, een ander lijkt de beveiligingsbranche ook wel wat. Voorlopig storten ze zich met enthousiasme op de administratieve sector.

De docenten signaleren ook de keuzeproblematiek. Zij erkennen dat ze weinig zicht hebben op het complexe proces van beroeporiëntatie, en sector-, opleidings- en beroepskeuze dat zich bij de cursisten voltrekt. Voor het cursusjaar '95 - '96 vinden zij dat een belangrijk aandachtspunt bij de verdere ontwikkeling van de Nieuwe Opzet.

Docenten over de Nieuwe Opzet

Aan het eind van het cursusjaar is een schriftelijke enquête afgenomen onder de betrokken docenten en de cursisten. Uit deze enquêtes spreekt een grote tevredenheid. De hoofddoelen lijken bereikt te zijn. Er is een doorlopende leerweg voor cursisten gerealiseerd. De lesprogramma's zijn op elkaar afgestemd al moeten hier en daar nog zaken worden bijgeschaafd. Voor cursisten is de overgang veel geleidelijker geworden. De docenten hebben contacten met elkaar gelegd. En juist deze contacten blijken een belangrijke succesfactor te zijn. Doordat docenten elkaar kennen en met elkaar programma's ontwikkelen en uitvoeren, ontstaat een gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid. Deze overlegsituaties zijn echter tijdrovend. Bij de uitbouw van De Nieuwe Opzet moet volgens hen voor deze contacten ruimte blijven dan wel worden gemaakt. In de evaluatie hebben de docenten aangegeven dat zij het overleg met de collega's inspirerend vinden. Maar bovenal werken ze rendementsverhogend in het traject. Een buitengewoon laag uitvalpercentage (17%) duidt hierop.

Trots

Getalsmatig is de Nieuwe Opzet wellicht nog beperkt in omvang. Er zijn twee groepen voor de sector administratie en een groep voor de sector verzorging. Maar inhoudelijk en in het proces van samenwerking zijn er resultaten geboekt waar een toekomstig ROC bij voorbaat trots op mag zijn. ■